Universal Declaration of Human Rights - Akan (Fante)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, http://www.unicode.org/udhr.

ADASA NDZINOA HO DAWURBO

NYIENYIM

Onam de adasa hon enyimnyam ye per na ndzinoa a obi nngye mmfi hon nsamu a wowo no ngyetomu nye wiadze yi mu fahodzi, perperdzi, ntsentsenenee na asomdwee ne fapem;

Onam de tsia a yetsiatsia nyimpa ne ndzinoa do no dze ewurkadze nwenwen a obiara tsia aba, na afei so woabo wiadze a oreba a no mu nyimpa benya fahodzi wo kasa, gyedzi, suro na ohia ho dawur de nyimpapem nyina hon ahwehwedze tsitsir.

Onam de ohia pepeepe de yemmpe de yeye adasa ndzinoa ho mbra,

Onam de ohia de wotu aman na aman ntamu anyenkoye nkitahodzi mpon,

Onam de Amanaman Nkabomu Kuw mu nyimpa nyina edua Farbaa Nwoma no do agye hon gyedzi a owo adasa awose ndzinoa, nyimpa n'enyimnyam na nyimpa no bo a osom, na mbanyin na mbaa hon ndzinoa a oye per ato mu na woabo hon enyim biriw de wobotu asetsena mu kanko na atseyie mpon,

Onam de aman a wodom Amanaman Nkabomu Kuw no abo odabaa de wonye Kuw no beye ahwehwe amansuon nyina enyiedzi ama adasa ndzinoa na awose fahodzi ntsi.

KUW NO BAGUA KESE NO

Paa mu kã dε:

Afei,

NHYIAMU KESE NO YI ADASA NDZINOA HO DAWURBƏ no kyere de: əno nye nhwhedodze tsitsir a əwə hə ma nyimpa na aman nyina, ama ankorankor biara na nyimpa kuw biara, se wədze dem dawurbə yi si hən enyim a, wəaabə mbədzen edua nkyere na adzesua do ama nkorəfo eedzi ndzinoa na fahoazi ahorow no nyi; na wəaatəa do afa hənara hən man na amanaman nhyehyee do wəama wəaagye dawurbə yi ato mu na woeedzi do wə Aman a wədəm Nkabəmu Kuw no mu biara mu nye asaase biara a wəhye hən ase no so do.

Аѕетрэw 1

Wowo adasa nyina to fahodzi mu, na hon nyina ye per wo enyimnyam na ndzinoa mu. Womaa hon nyina adwen na tsibowa, na owo de hon nkitahodzi mu ndzeyee da no edzi de woye enuanom.

Asempsw 2

Obiara wo ndizona na fahodzi a woada no edzi wo Dawurbo yi mu no ho kwan a nyiyimu biara nnyi mu a ofa no obi n'awosu anaa no honamenyi ngyegyee mbre otse, de oye banyin anaa oye basia, ne kasaa a okã, ne nyamesom mbre otse, amanye ho adwen a owo, ne man anaa asetsena mu gyinabew a ofi mu, egyapadze a owo, n'awofo hon gyinabew anaa gyinabew fofor biara so a owo ho.

Bio, onnyi de wogyina əman a obi fi mu no n'amanye kwan, ne mbra anaa n'amanandze gyinabew do-de əman no dzi ne mansin, de əhye əman bi no nhwedo ase, anaade onnyi fahodzi, ye nyiyimu tsia nyimpa no.

Аѕетрэw 3

Nyimpadua no nkwa, ne fahodzi, na no tətrətə ye obiara ne ndzinoa.

Asempow 4

Onnyi de wodze obiara to nkowaasom mu anaade woma osom osomhun; owo de wogu nkowaasom na ndonkogua korakora.

Asempow 5

Onnyi de wəye obiara ayakayakadze, etsiədzendze anaa enyinyandze anaa wətsea no anaa wəma no asotwe biara a əsee dasanyi n'enyimnyam.

Аѕетрэw 6

θyε obiara ne ndzinoa dε, mbra mu, wobu no dε nyimpa wə beebiara.

Asempow 7

Nyimpa nyina ye per wo mbra no enyim, na hon nyina fata mbra no ne ntwitwagye a nyiyimu nnyi mu. Obiara wo ho kwan de mbra no bo no ho ban tsia nyiyimu a obu Dawurbo yi mu nsempow no mu biara do no, nye nunu biara a wonunu nyimpa ma oye ma oye nyiyimu no.

Аѕетрэw 8

Obiara a wəaye bən etsia ne ndzinoa a mbra na amambu ho mbra ma no ho kwan no, wə ho kwan de odua asendzi baguafo do gye nsiesie anaa mpata a əfata.

Asempow 9

Onnyi de abətsirmu ara wəkyer obi, wədze no sie, anaa wotwa no esu.

Аѕетрэw 10

Obiara wo ho kwan de bagua asendzifo a wonnton hon asowa nndzi tsena hwehwe n'asem mu pefee wo ne ndzinoa, n'asadze anaa ewudzisem ho sombo bi a wodze abo no ho.

Asempow 11

- 1. Obiara a wəabə no sombo bi a ədze ntsea nam no wə ndzinoa dɛ wobu no dɛ odzi bem kesi dɛ, woedzi n'asɛm ama no kwan biara a ohia dɛ ədze tstsew no ho, na woebu no fɔ dɛ mbrɛ mbra kyerɛ.
- 2. Onnyi de wobu obiara fo na wotsea no wo ndzeyee bi a onnye ntsea nam ase. Na eso onnyi de woma obi ntsea a obor no mfomdo a oaye no ho ntsea do.

Аѕєтрэw 12

Onnyi de abətsirmu ara wədze əho hyehye obi no kəkoamunsem, n'ebusuasem anaa n'efisem mu; anaade wogu n'enyimnyam na ne dzin ho fi. Əye obiara ne ndzinoa de mbra bə no ho ban tsia ndzeyee a ətsetse dem yi.

Аѕєтрэw 13

1. Əye obiara ne ndzinoa de okyinkyin na ətsena əman bi n'asaase do bea biara a əpe.

2. Əye obiara ne ndzinoa de ofi əman biara mu (noara ne man kã ho) na əsan ba ne man mu bio.

Asempow 14

- 1. Obiara wo ndzinoa de ohwehwe na onya guansuma wo oman bi do fi atseetsee ho.
- 2. Onnyi de dem ndzinoa yi wobisa wo bon bi a ommfa manye ho anaa otsia Amanaman Nkabomu Kuw no ne nhyehyee a onyia no aye ma woridzi n'asem wo ho biara ho.

Аѕєтрэw 15

- 1. Obiara wə ndzinoa de əye əman bi ba.
- 2. Onnyi de abətsirmu ara wəma obi hwer n'amambaye, anaade wəmma no kwan mma ənnsesa n'amambaye.

Asempow 16

- 2. Adze ara a əwə de awar no gyina do nye asakuw ebien a wərowar no hən pe a nhye nnyi mu.
- 3. Okun, əyer na mba bə mu kor de abəasee kuw a nyimpa kuw biara ne farbaa fi mu wə adasa mu, na əye hən ndzinoa de nyimpakuw no na əman no bə hən ho ban.

Asempow 17

- 1. Obiara wo ndzinoa de onya egyapadze a oye no nko nedze, anaade onye nkorofo bi bo mu nya dem egyapadze no.
- 2. Onnyi de abətsirmu ara wəgye obi n'egyapadze fi ne nsamu.

Asempow 18

Obiara wo ndzinoa de oye n'adwen, osoa noara ne tsibowa, ofa nyamesom biara a ope. Dem ndzinoa yi ne fã bi nye kwan a obiara wo de osesa ne nyamesom anaa ne gyedzi na kwan so a ofa do dze ma ne gyedzi no da edzi wo bagua mu anaa nsumaa mu, de ono nko anaade nyimpa binom kã ho wo iyi mu.

Аѕетрэw 19

Obiara wo ho kwan de okyere n'adwen wo biribi ho. Dza okã dem ndzinoa yi ho nye de obiara botum aye n'adwen wo biribi ho a ntotoananmu biara nnyi mu. Dza okã ho bio so nye de otum anaa otsie asem nye nsusui biara a onam kwan biara do na efi mbea nyina, na oma nyimpa binom so tse.

Аѕетрэw 20

- 1. Obiara wə kwan de əkə nhyiamu a əye asomdwee ase, na ədəm fekuw biara.
- 2. Onnyi de wəhye obiara ma ədəm fekuw bi.

Аѕетрэw 21

- 1. *Dye obiara ne ndzinoa de osuo mu ma wobu ne man de ɔnoara dzi bano wɔ mu, anaade obosuo mu ma woeeyi ananmusifo.*
- 2. Əyɛ obiara ne ndzinoa dɛ onya kyɛfa wə əman adədədze biara a əwə ne man mu no mu.

3. Owo de aban no tum gyina əmamfo hən pe do. Dem pe yi wənam ambatow a no mu da hə a wətow no ne ber ano do da no edzi, akorəfo a wəasõ ambatow no wə de wəma wətow amba wə nsumaa mu a nhye biara nnyi mu.

Аѕетрэw 22

Ankorankor biara, de ɔye ɔmamba bo, wɔ ndzinoa de ɔman no bɔ n'eyiedzi ho ban. Əwɔ de wɔfa ɔman no no mbɔdzen do, anaa bataboa bi a dem ɔman no nye ɔman fofor bi ye do ma ɔmamba biara n'eyiedzi ba mu de mbre ɔman kor no ne sikasem, n'asetsena na n'amambra no tum a ɔma n'enyimnyam dzi mu no tse.

Аѕетрэw 23

- 1. Obiara wo ndzinoa de oye edwuma. oye ne ndzinoa de ofa edwuma a ope de oye, na oye ne ndzinoa de woma no edwumaye mu nhyehyee pa, na wobo noho ban fi fietsena ho.
- 3. Obiara a ɔyɛ edwuma no wɔ ndzinoa dɛ onya akatua a ɔsɛ na ɔtsen a ɔbɛma ɔnye n'ebusuafo enya asetsena a ɔfata nyimpa n'enyimnyam, na sɛ ohia mpo a, ɔwɔ dɛ wɔdze asetsena mu nhyehyɛɛ ho ekyigyina bi foa akatua no do.
- 4. Jyɛ obiara ne ndzinoa dɛ ɔtsew anaa ɔdɔm edwumayɛfo kuw bi dua do dze bɔ n'eyiedzi ho ban.

Asempow 24

Obiara wə ahomgye na bəndədziber ho kyefa; mber a wəahyehye a əmma edwumaye mmbor do, na akwanma ber a wotua odwumayenyi no kaw so kã iyi ho.

Аѕетрэw 25

- 1. Obiara wo ndzinoa de onye n'ebusuafo nya asetsena yi mu eyiedzi a obema woeenya ahoodzen nye asetsena pa, edziban, akataho, tsenabew, eduye na asetsena mu nhyehyee pa.
- 2. Dye obiara ne ndzinoa so de, ze ohwer n'edwuma, oyar, onya dzemdzi bi, no hokafo wu, mpanyinye ma oye mberew, anaade biribi ama ma onntum nnhwe noho a, onya asetsena mu ekyigyina. Owo de mbasiafo a wotur mba na mbofra nyina woma hon mboa soronko. Mbofra nyina, de wowoo hon wo awar ase, anaade wowoo hon wo sonmu, wo de woma hon asetsena mu bambo per.

Asempow 26

- 1. Oye obiara ne ndzinoa de ohu nwoma. Mbofraber mu nwomasua na ahyese nwomasua a otse dem no nnyi de wogye ho sika. Oye nhye de abofra biara nya mbofraber mu nwomasua. Owo de woma mfirdwuma, na nsaanodwuma ho adzesua nye dwumadzi horow ho nwomasua ye beberee. Suapon mu nwomasua so wo de oye beberee na obiara a no mbodzembo fata no woma no ho kwan.
- 2. Owo de nwomasua nyina no botae ye de ohwehwe nyimpa dasanyi no mu nyina no mpontu nye enyidzi kese a obeba nyimpa mu wo adasa hon ndzinoa ahorow a wowo no ho. Owo de otu ntsease, gyaamu-ma-onka na anyenkoye mpon wo aman, nyimpakuw na nyamesom ho ekuw nyina mu; na oboboa atow Amanaman Nkabomu Kuw no dwumadzi ako kan dze ama asomdwee eetsim.
- 3. Awofo wə ndzinoa de wəbekyere nwomasua kor a əwə de hən mba nya.

Аѕетрэw 27

1. Obiara wo ndzinoa de odze noho fora ne man m'amambra mu na onya enyigye fi oman no n'amandze nsaanodwuma mu na onya kyefa wo abodze nyansape na mfaso a odze ba no mu so.

2. Obiara wo ndzinoa a ofi abodzenyansape, nwomasua anaa amandze, nsaanodwuma adzeye bi a noara dze boboo adze no mu ba no ne bambo no mu.

Asempsw 28

Obiara wə ho kwan de onya kyefa wə asetsena anaa amanaman nhyehyee a okitsa ndzinoa na fahodzi horow a wəada no edzi wə dem Dawurbə wə Mpaamukã yi mu no mu.

Аѕетрэw 29

- 1. Obiara wə asodzi wə nyimpa kuw a ətse hən mu no mu; hə nko ara nye bea a no mpontu a odzi mu botum aba a akwansiwdze bi nnyi ho.
- 2. Ber a obi dze ne ndzinoa na ne fahodzi ridzi dwuma no, ɔwɔ dɛ ɔyɛ dza mbra hwehwɛ wɔ no hɔ ama binom so eenya hɔn kyɛfa nye hɔn fahodzi. ɔwɔ dɛ onya no bɔ bra tsenenee na ɔyɛ guadoadzeyɛ dɛ mbrɛ ɔdodow amambu mu eyiedzi adzeyɛ ho ntsetsee tse.
- 3. Onnyi de wəfa kwan biara a otsia Amanaman Nkabəmu Kuw no ne nhyehyee do dze hwehwe ndzinoa na fahodzi ahorow vi.

Аѕетрэw 30

Onnyi de nyimpa biara ma nkyerease wo Dawurbo yi mu nsem yi ho a obema oman, nyimpakuw anaa ankorankor bi tum ma oaaye biribi a obesee ndzinoa na fahodzi ahorow a woada no edzi wo nwoma yi mu no.